

Toimetuse ja talituse

TALLINNAS,

Pagari uul. nr 1

Toimetaja kõnetunnid

kella 12—1.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.
ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS
ülemjuhataja staabi väljaandel.

Tellimise hind kättesaatmisega: Iga 10 numbril eest 5 marka.

Kuulutuste ja teadaannete hind: Iga korpusree eest 50 pennil.

Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.

Nr 34

Laupäeval, 8. novembril 1919.

I. aastakäik.

Siisukord.

Ametlik osa:

1. Väljawõtted sõjawägede ülemjuhataja päewakäskudest.
2. Sõjawäelaste uued palganormid. (Täiendus)

Üleüldine osa:

1. Raotused sõjas enne ja nüüd. (Dr. G. Bodart.)
2. Seisukord meie väerindadel.
3. Saksa kapitulaatsiooni põhjused 11. novembril 1918. a.
4. Ludendorffi sõjamälestused.
5. Segateated.
6. Sõdurite sport.
7. Kirjawastused.
8. Kuulutused.

Ametlik osa.

Väljawõtted sõjawägede ülemjuhataja päewakäskudest.

Nr. 689.

Tallinnas, 3. novembril 1919.

Wiimastel ajal on raudteede liinidel, iseäranis Wälgasborški liinil ja Wälgas sõlmes, rohtel arvul wagunid üksikute wäeosade poolt alaliste ladude, kantseleide, eluruumide j. n. e. alla wõetud, millest suuremalt jaolt sõjaliselt tungiwat tarwidust pole olnud. Selle tagajärjeks on wagunite puudus Wabariigi raudteedel, mis enmast ka sõjakraami wäeliinile saatmises tunda annab.

Seisukorra parandamiseks käsen wiibimata kõik wagunid, mis üksikute wäeosade all kinni on, wabastada.

Alalises tarwituses luban wagunisi pidada: liikumise parkide all — mitte üle 20 waguni, diwiisi intendantidel — mitte üle 10 waguni. Üksikutele wäeosadele keelan koguni ära wagunid oma tarwituste all kinni pidada; kraam, mis wäeosale saadetakse, peab kõige hiljem 24 tunni jooksul wälja laaditud olema. Elamises wõib wagunisi ainult hädakorral, diwiisi ülema lubaga, tarwitada, millest igakord sõjawägede liikumise osakonnale tuleb teatada. Selle käsu mitte-täitmise eest wastutawad wäeosade ülemad ja nende majanduse ülemad. Diwiisi ülemad käsen aeg-ajalt

üksikult oma piirkonnas olewad raudtee-liinid läbi sõita ja käsu täitmist kontrollleerida.

Selle korralduse täitmise üleüldist järewalwet teostawad Rindralstaabi Wälitsuse sõjawägede liikumise osakond ja sõjawäe kontrollöbrid.

Nr. 700.

Tallinnas, 5. novembril 1919.

Minule on ette kantud, et sõjawäelastele ühest wäeosast teise ümberpaigutamise korral palga kättesaamine wäljateenitud aja eest wäga tihti raskestatud on.

Kohustan sõjawäeosade ülemad selle järele walwata, et edaspidi ümberpaigutatud, nõndasama ka wäeteenistustest wabastatud sõjawäelastele wäljateenitud aja eest palk, päewaraha ja raha saamata jäänud paiuki eest enne wäeosast lahkumist aramastatud saaks.

Peale selle on ette tulnud, et paljude wäeosade poolt wäljaantud palgatunnistused puudulikult koostu on seatud, näituseks: wäljaantud tunnistustes ei ole amet, palga summa ja ewafueerimise kohta ewafueerimise kuupäew ära tähenatud, mis nõuab ilmaaegselt kirjawahetust ja ühes sellega takistab ka korralduslikult palga ja muu raha maksmist. Nõuan niisuguste puuduste kõrvaldamist.

Sõjawäelaste ühest wäeosast teise ümberpaigutamise ja ewafueerimise puhul peab nende iga kord andma palga ja warustuse tunnistused.

Korralduste ewafueerimise korral peawad nende tunnistused wiibimata sinna ajutusse saadetama, kuhu sõjawäelane on ewafueeritud.

Nr. 703.

Tallinnas, 5. novembril 1919.

Minu päewakäsu 23-st webruarist nr. 77 täienduseks luban sõjawäe osade ülematel (polguülema õigustega) riwiteenistuses seiswaid rahwawäelasi ülendada nendesse aukraadidesse, mis wastawad kohtadele, mille peale need rahwawäelased on nimetatud.

Kõiki riwiteenistuses seiswaid rahwawäelasi, kellel Wene sõjawäes saadud aukraadid on ja kes mitte niisuguste kohtade peal ei ole, mis nende aukraadile wastawad, waid alamate kohtade peal, tuleb alandada nende kohtadele wastawatesse aukraadidesse. Aukraadides alandamine peab sündima wäeosale ülema (polguülema õigustega) poolt kohtukutsutud sellekohase komisjoni otsuse põhjal.

Rahwawäelastele, kes riwiteenistuses ei seis, aukraadid anda ei tule, waid neid peab nimetama ainult ametite järele. Nõndasama peab ka nimetama

ameti järele neid rahvamäelasi, tallebel kaprali, alamohvitseri eht weliweebli aukraad on ja kes riwiteenistusest ümber on paigutatud teiste kohtade peale.

Mr. 711.

Tallinnas, 5. novembril 1919.

Silmas pidades, et Sädetelegrafi eriteadlasi wähe ja sellekohase haridusega sõjawäelasi, kes nimetatud ametit ära õppida sooviks, tarwilisel arwul ei leidu, luban: 1) Sädetelegrafi ülemal wõtta wastu waba-tahtlisteks sõjawäelasteks sellekohase eelharidusega noorimehi 17—20 aasta wanaduses, kes sooviwat awaldanud sõjawäe sädetelegrafistiks eht motoristiks õppida. 2) Kohustan kõiki wäeosade ja sõjawäe asutuste ülemaid Sädetelegrafi ülema nõudmise peale sõjawäelasi wiibimata wälja saatma, kes enne Sädetelegrafis eht teistes tehnilistes wäeosades teeninud, eht eraelus omandatud ameti ja kogemuste najal ülewal nimetatud ametite äräõppimiseks kohased.

Sõjawägede Ülemjuhataja
Kindralstaabi Kindral-Major **Saidoner.**

Sõjawäelaste uued palganormid.

(Etiendusest „Sõduris“ nr. 30 ja nr. 31 ilmunud palganormidele ja kutsujaotustele.)

Et peale sõjawäelaste uute palganormide kinnitamist Asutawa Kogu poolt sõjawäes mitmed teenistusealad juure on tulnud ja muist endiseid erinenud, sellepärast tuleb koosseisude wäljatõttamisel aluseks wõtta allpool järgneiwad kutsujaotusi ja neile wastawaid palganorme — Ülemjuhataja päewakäsu nr. 679 põhjal 24. oktoobrist s. a.:

Maatwäes:

18. Reserwis olewad lipnikud ja sõjawäe ametnikud. Eriteadlased suurtükimeistrid. Telefoni ja telegrafi instrktor inseneripataljonis. Lennuwäes: aviomehaanik, lutusepa, treiali, mehaanika ja optika, aeroplaanide tollupanemise, tiskleri-töötubade juhatajad, idujaamade juhataja, aeroloogia kabineti juhataja, fotograafia kabineti juhataja. Staationäär-jaamade radiomehaanik. Kartograf. Side osakonnas: Kutsuharidusega töötaja juhataja, elektrotehnik-instruktor, mehaanik instrktor, telegrafijaamade ülemad. Garafhi wanem (autoroodus). Töötubade juhatajad (Warustus-Walitsuse töötodades). Konstruktor-joonistaja. Kiwitrükkija masinameistri abi. Töösalkade talgude rühmaülemad. Üliõpilased (med. ja wet.) Galastajad. Mobiliseeritud kooli (klassi) welskerid. Masseerijad sanatooriumides. Massidrid. Wabatahtlikult teeniwad rooduwelskerid. Mobiliseeritud loomawelskerid, kes welskerikooli on lõpetanud. Loomawelskerid, kes sõjawäe loomawelskerikooli on lõpetanud ja Wabariigi sõjawäe teenistusesse on astunud. Sinise tähe ded loomawelskeri kohuseid täidawad. Orkestrijuhataja. 600

19. Lendur-piloot. Staationäärjaama ülem radiotehnik. Radiomehaanik wäljajaamas. Insistid. Jusa tehnikud ja mehaanikud. Töötubade juhatajate abid W. W. töötodades. Sinisetähe ded, kes loomajantaride eht rahvamäelaste kohuseid täidawad. 500

20. Wabariigi Sõjatooli kadetid . . . 325

21. Weliweebel. Wahtmeister. Polgu signalist. Wanem kirjutaja kõrgema palgaga (polgu kirjutaja) Lennuwäes: wanem optik-mehaanik, wanem magneeto-mehaanik, wanem mööburitstade mehaanik, wanem freesija, wanem tööriistade mehaanik, sõjariistade ja lastemoona mehaanik, aeroloog, fotolaborant, fotograafist, meteoroloogist, wanem aviomotorist. Wanem tehnik. Wanem abio-telegrafist. Telefonimeister kõrgema palgaga. Wanemad liimi ja jaama tehnikud. Suurtükimeister (mitte eriteadlane). Suurtükiladus ja suurtüki ning käsilasteriistade lastemoona ladudes wanemad ladude järelewaatajad (Suurtükimalitsus ja Warustuswalitsus). Montöörid-instruktorid (autoroodus). Soomusautode juhid. Soomusrongide ja remont-rongide wanemad wedurijuhid. Wanem minöör (sappööriroodus). Telegrafistid kõrgema palgaga. Ehitus-künnid. Iseisewalt töötaw masinist aurumasinat, elektri- ja nastamotorite juures. Staabi maja ja tööde ülewaataja. Künnid. Wanem laduja kõrgema palgaga. Wanem trükkija kõrgema palgaga. Kiwitrükkija kõrgema palgaga. Faktor. Joonistaja wanem kõrgema palgaga. Tõlgid. Ujajirja „Sõdur“ toimetaja. *) Wanem welsker (med., wet. ja apteegi). Häigete järelewaataja kõrgema palgaga. 450

22. Rühmaülem (wanem alamohwitser). Wanem feierwerker (tuleandja) Ratjanik (hobuste wäljajäetaja). Pantonööri komando ülem. Komando wanemad. Wanem lornnik. Wooriwanem. Wanem kirjutaja. Lennuwäes: noorem optik-mehaanik, noorem magneeto-mehaanik, noorem mööburitstade mehaanik; noorem freesija, noorem aviomotorist, wanem lutusep; wanem automatpüskide ja kuulipildujate eriteadlane, wanem pommipildumise aparatide ja pommide eriteadlane, wanem mootorpaadi juht, wanem motorist mootorpaadi peal, wanem wasep, wanem treial, wanem autogeen-teeija, wanem reguleerija, wanem pleksisepp, wanem tiskler, wanem masinist, wanem elektrotehnik, wanem flementeerija, meteoroloog-waatleja. Noorem raadiotelegrafist. Wanemad motoristid (sädetelegrafis). Wanem telefonist. Sõjariistade töötaja wanem wäeosas. Soomus- ja remontrongidel noorem wedurijuh. Wanem wedurijuh. Telegrafist, wanem. Mehaanik, wanem. Autojuht, wanem. Motosüklist, wanem. Ilse järgu motorist. Iseisewalt töötawad masinistide abid aurumasinat, elektri- ja nastamotorite juures. Wanem tehnik. Wäeosas roodu sõjariistade instrktor. Wanem montöör. Liimi telefoni ja jaama wanem tehnik. Telefoni ja raudteejaama ülemad, laborandid (w. a. o.). Wanem hobuserautaja. Wanem sepp wäeosas. Reskütite wanem ahjukütija, kus masinist ei ole. Reskütite masinist. Eeltööline töötajas (wanem meister). Juurelõikaja ja saapapääliste tegija War. Wal. töötodades. Wanem sadulsepp (W. töötajas). Trükitööde sõjawäe-kontrollöör. Wanem laduja kõrgema palgaga. Wanem trükkija kõrgema palgaga. Kiwitrükkija wanem. Wanem raamatukõitja kõrgema palgaga. Joonistaja wanem. Shurnalist-ekspektor (w. a. o.). Wanem aidamees. Warahoidja. Hobuste moona muretseja. Karjade wanemad. Saunawanem. Welsker (med., wet. ja apteegi). Häigete järelewaataja wanem. 400

*) Kui rahvamäelane.

mingisugust sõbrust. Kui endistest sõbadeist armusid on toobud, siis sündis see ainult sel otstarbel, et abso-luutsete armude suurust õigesti walgusse seada.

(Särgneel.)

Seisuford meie ja Wene Põhja-Lääne wäerindadel.

Peterburi waldamise operatsioonis, kus eelminewa nädala jooksul seisat ja ägedad wõitlused wastupealetungivate suuremate ja hästi distsipli-neeritud enamlaste jõududega Gathina piirkonnas olid, on nüüd pööre tulnud enamlaste kasuks. Gathina kaitseks oli kindral Judenitsh sunnitud Luga ja Dubowa wäerindadel oma jõudusid nõrgendada. Enamlasted algasid sealtpoolt pealetungimist, murdsid mitmes paigas õredast Põhja-Lääne armee liinist läbi, wõtsid ära Luga linna ja randtee Lugaist Pihkwa ja Gathina peale ning jatkasid kiiret edasiliikumist Dubowa sihis, seega Gathina sihil opereeriwate wägede seljata-tagust ähwardades. Kindral Judenitsh oli sunnitud Gathinat maha jätma, et oma seisuforda Luga all ja Dubowa piirkonnas korraldada.

Nii meie, kui ka Põhja-Lääne armee taganemine Gathina sihil sünnib täies korras, sest waenlane tungib ka wäga nõrgalt peale. Meie ja Põhja-Lääne armee wäeosad on praegu Kernewo, Blafowo ja Riterino liinil.

Luga sihil ja Dubowa piirkonnas on seisuford enam wähem selgufeta. Siin on üksitud enamlaste ratsa-partisanisalgad juba Dubowa eellin-nani (enamlaste radioteadete järele) ja Postokina ja Reshowa küladeni (umbes 25 wersta tagu pool Wast-narwa) tunginud, kuid nende suuremad jõud on weel wähemalt 30 wersta Dubowast lõuna ja ida pool. Igatahes on siitpoolt enamlaste edasiliikumist tarta. Selle tõttu on meie wäed Narowwa jõe liinil ja Wast-narwas (Sörenets) walmis, et takistada waenlase ratsa-falkade sissetungimist meie piiridesse. Praegu saadud teadete järele on Põhja-Lääne armee õõsel wastu 7. novembrit Dubowa linna maha jätanud. Enamlaste eelsalgad on Suure Ruja külani (20 wersta idapool Wastnarwa) ja Muraweino külani (15 wersta lõuna-pool Bruda jaama) jõudnud.

Meie lõuna wäerinnal Pihkwa ja Pötalowo sihtidel olid minewa nädala jooksul ägedad wõitlused. Kohalised Läti partisanid ja meie eelwäed Pötalowo sihil algasid oma algatusel pealetungimist ja wõtsid lerge waewaga nädala algul Baltinowa ja Marien-hauseni alemid ära. Meie wähesed jõud wõtsid ka Marienhauseni jaama ära ja tungisid Ostrowi sihis kuni Brantskaninowo jaamani (Peterburi-Varšawi randteel) ja Kuwsti jdeni, Nekrasowo ja Wöstrowa Gora küladeni wälja. Saadi palju sõjasaaki ja wan-gisid, 3 waenlase polku purustati täielikult. Nädala lestel olid waenlase abiwäed Läti ja Leedu wäerinnalt kohale jõudnud, ka kaks soomusrongi Pihkwaist; nende toetusel jõudis siin waenlane end nõnda palju koguda, et ta meie wäed Marienhauseniist wälja surus. Et meie operatsiooni Pötalowo sihil toetada ja Põhja-Lääne armee seisuforda parandada, algasid meie wäe-osad Pihkwa sihil wiimastel päewadel pealetungimist. Waenlase wäeosad, mis — peale meie wägede tagajärelkut Isborsti eelsetele kindlustatud seisufortadele — uuesti üle Welitaja jõe olid tulnud, paisati selle jõe taga tagasi, kus

juures rikkalikult sõjasaaki saadi, muu seas kaks suurtükki ja ligi 900 wangi. Kohalised Wene partisanid tungisid Shepeti küla juures koguni üle Welitaja jõe, mis juba tinni on külmetanud, ja opereeriwad waenlase seljataga.

Saksa kapitulatsiooni põhjused 11. novembril 1918.

(Wantsuse Suure Peatorteri ametlikkude dokumentide järel.)

(Särg*.)

Teine periood (26. september — 10. no-
wember.)

Liiduwägede üleüldine pealetungimine. Lahingud Champagnes, Cambrai all ja Flandrias.

Augusti lõpuist peale näis liiduwägede ülemjuhata-jale, marschal Fochile, filmapilt tulnud olewat, kus Saksa sõjawägi ninõrd oli ärakurnatud ja wäsinud, et üleüldine tormijooks tema kottalangemist wõiks tuua. Fochi ainukeseks püüdumiseks oli nüüd seda pealetungi-mist ette walmistada. „10. juulil alatud pealetungi-mine — nii kirjutas ta 23. augustil — testab liitlastele edukalt edasi. Teida jatkatakse wahetpidamata, et waen-lasele mitte aega anda oma jõudusid uuesti koguda. Kui seda kauakestwat ja laienemat pealetungimist edasi arendada tahetaks, siis peawad kõik sõjawäed sellest aja wõtma wõi end osawõtmiseks ette walmistama.“

Sel otstarbel kawatses ta kolm suurt operatsiooni, mis ühel ajal pidid algama wõi lühikeste wahaeagadega üksteisele järgnema:

1° — Operatsioon Flandrias, kus waenlase õre front D's'ist kuni mereni, tema wägede tüdimus ja tehwad referwid lühikeste ajaga seisuforra wõimad luua, mida katutamata ei wõi jätta.“ Seda operatsiooni pidi Belgia sõjawägi Prantsuse ja Inglise diviiside toetusel teostama. Tema eesmärgiks oli kõige pealt lähtetoha wõitmine tormijookuts Clerken—Gouthulsti mets—Pas-schenbaele selg—Ghelubelt—Comines fronti peale, siis wõimalikult kiire edasitungimine ühest küljest Brügge sihis, et mereranda wabastada, teisest küljest idapoolle Thielt'i ja Genti sihis.

2° — Tsentrumi operatsioon, kus a) Inglise armeed ja Prantsuse wägede pahemtiinu Saint-Duentin—Cambrai sihis peale peawad tungima, et Hindenburgi liini siise murda, enne kui waenlane end seal jõuab kindlustada, ja b) Prantsuse tsentrum energilist tegewust jatkaks, et waenlasti Wisne taha wisata.

3° — Operatsioon mõlemal pool Argonnisid üle-üldises sihis Mézières peale. Selle operatsiooni ajal pidid kõik Ameerika sõjawäed Maasi ja Argonne metsa wahel (ühesarmatult) peale tungima, kusjuures neid Prantsuse IV. armee Argonne metsa ja Souain'i tee wahel oleks toetanud.

Need kolm operatsiooni pidid lahingu algatama kogu frontid merest kuni Maasini, missugune ulatus moodustab 1/2. Saksa frontidist. Nad pidid algama 25. septembri paiku. Edespoolt algawad lahingud Cham-pagnes ja Maasi ääres 26. septembril. Kuuepäewase wõitluse järel peawad sakslased endid tagasi tõmbama Wisne ja Aire jõgede joonele, kuhu liitlased 12. oktoo-bril wälja jõuawad.

Lahing Cambrai all algab 27. septembril. Inglise I. ja III. armee tungiwad Cambrai ümbruses peale. Inglise

IV. armee ja Prantsuse I. armee kaasalbõmise tõttu ulatab lahing 30. septembril juba kuni Duse'ni. 9. oktoobril on Saksa 2. ja 18. armee Hindenburgi liini kaotanud, mis nende juhid ärawõitmatas pidasid.

Nad on sunnitud kogu frondil Douai ja Saint-Quentini wahel end tagasi tõmbama. Nad kindlustawad endid nüüd Selle jõe taga ja Bohain-Bernot liinil.

Kuna need mõlemad Saksa armeed filmapilguts vastu suudawad panna, lahkuwad lõunapool sakslased Saint-Gobain-Laon'i massiivilt, mis liiduwägede edasitungimise järeldusel Champagnes Prantsuse frondi sisse jäi, ja tõmbawad endid Serre jõe ja Sissonne soode taha tagasi (Hundingi seisukohad).

Sis taganewad jälle Saksa 2. ja 18. armee, prantslaste ja inglaste pealetungimiste järeldusel 18. ja 19. oktoobril Bohain'i ümbruses. Nad lähewad Duse jõe ja Sambre tanaali taha.

28. septembril alatud Flandria lahing annab liitlastele kõrgustatud Ypre'st idapool ja mõimaldab neile kahe päewaga Roulers-Menin teeni wälja jõuda. Lahing algab uuesti 14. oktoobril. 17-daft o'ates peawad sakslased põhjas termelt Belgia rannikult lahuma ja Terneuze tanaali jõe järele taganema. Põunapool on nad sunnitud Lille ja Lens'i ümbrust tähen-dama ning Schelde ja Canal du Nord taha minema.

Nii on 10. ja 20. oktoobri wahel sakslaste taganemine kogu frondil merest kuni Maasini üleüldiselt saanud. Mõne päewaga oli suurem osa Saksa referwidest ära tarwitatud, liiduwägede kolme üheaegse pealetungimise järeldusel. Saksa ülemjuhatusel ei jäänud nüüd enam teist peafeteed kui taganeda ja oma walit-suse taudu waherahu paluda, et lõpuliku kokkulangemise filmapillu edasi lükata.

Seda kokkulangemist ootas liiduwägede ülemjuhatus õige pea. Tal oli teada, et 23. septembrist kuni 20. oktoobrini 191-st Saksa diviisist 139 lahingust osa olid võtnud.

Pealegi näitas talle teise Büroo kuluwustabel 11. oktoobrist, et 44 liinil olewat Saksa diviisid tõsist wõitlust ei suuda pidada ja et sakslastel nende wahetamiseks ainult 7 wärsket diviisid referwis on ja 15 teist diviisid, mis rahulikudelt frondijattudelt kohale on toodud. Tabeli saatekirja kais järgmiselt: „Wael-lafel on mõimata praegu wõitlusel olewate jõududega tunda kinnitada ja kauemat aega tõsisemale pealetungimisele vastu panna.“

Sellepärast käseb marschal Foch waenlast wahetpidamata taga ajada ja üleüldisele pealetungimisele asuda kogu frondil, merest kuni Maasini. Fochi efi-mefeks eesmärgiks on wastasti tema wiimsetest laiteseisukohtadest (Ys'iist, Hermanni ja Hundingi seisukohadest) wälja wijata. Mendel seisukohtadel kawatsesid sakslased otustawat lahingut pidada.

Marschal Foch annab järgmise juhtnõõri: Flandria armeed tungiwad üleüldises sähis Brüsseli peale edasi. Inglise armeed juhawad oma peahoobi Schelde ja Sambre wahele, et wastasti Ardennidesse wiata, kus tal raste on läbi peaseda. Ühtlasi toetawad nad Flandria armeede edasitungimist ümberhaaramate pealetungimistega, et nendele tähtsamatest jögedest ja tanaalidest üleminetut mõimaldada.

Prantsuse armeedele on antud järgmine ülesanne: I. armee toetab inglaste paremat tiwa Givet sähis ja juhü oma peahoobi paremale poole, et wastafest Serre-Sissonne liinil (Hundingi seisukohtadel) möõda minna. V. ja IV. armee katsumad ühes Ameerika I. armeega Mezieres-Sedani ümbrusesse ja Maasi ülemjooftuni

wälja jõuda, niipea kui Wisne front mõlemate tiwade ümberhaaramise järeldusel on langenud. Pahem tiw liigub Chateau-Borcien sähis, parem — Bazan-chesne sähis.

Need liiduwägede üheaegsed pealetungimised sun-disid sakslasi 4. novembrist peale üleüldisele taganemisele Schelde ja Maasi wahel. 9. novembril laieneb see taganemine ka põhjapool: sakslased lahkuwad Schelde äärest Dübenaarde ja Tournai wahel. Nii on waherahu tegemise filmapilgul kõit Saksa sõjawäed mere ja Maasi wahel täielikult taganemisel.

Peale selle on Ameerika II. armee Maasi paremal kaldal wastasti ümberhaarama hakanud. 10. novembril on ta juba Remoiville-Bezouvaux jõe järele jõudnud, seega lähtekohta luues unte operatsioonide jaoks, mis warsti kirde sähis peawad algama.

Marschal Foch teadis, et sakslased, liiduwägede üleüldist pealetungimist seisma panna püüdes, sunnitud on tulle saatma ka need oma referwid, mis nende wäga nõrgendatud frondi taga Lothringis ja Elsassis seijid.

Kuluwustabel 24. oktoobrist näitas, et 84 Saksa diviisid, mis 24 päewa wahetpidamata tules olid olnud, enam tõsisemat wõitlust ei suuda pidada. Nende wahetamiseks oli Saksa ülemjuhatusel kõigest üksainus wärsk diviis referwis ja umbes kümme teist diviisid, mis ta rahulikumatelt frondijattudelt Lothringist ja Elsassist wõis kohale tuua; kuid need wiimased diviisid ei olnud kunagi wõitluseks määratud, sest wõitluswõime poolest olid nad alawäärustised. Teiste sõnabega: kõit Saksa referwid olid ära tarwitatud.

Nüüd oli siis kais paras filmapill, et waenlast otustawolt lüüa. Ja nii andis marschal Foch 19. oktoobril jellekohused käud.

Liitlaste uuel pealetungimisel Lothringis oli eesmärgiks sakslastelt ära wõtta nende tugewat laitseliini, mida neli aastat oli ehitatud ja kindlustatud, ja siis Saari sähis mõimalikult kaugele edasi tungida, wastase peajõudude taganemisteesid ähwardades.

Sellest tühtesest ülewaatest selgub, et Saksa sõjawäe meeletu seifutõõ 1918. aasta sügisel oli liiduwägede ülemjuhatusel wõõ wili, aga ei mitte Saksa koduste sündmuste järeldus. Küll oli ümberpöõrdult Saksa rewolutsioon kaotatud sõja järeldang.

Yudendorffi sõjamälestused.

(Jõrg. *)

Yüttich.

Yormijooks selle kindluse peale on minu solbatielu kõige armsam mälestus. Siin wõisin ma wõidelda nagu soldat reas.

Kui sõda lahiti puhles, olin ma brigadiülemaks Straßburis. Enne seda olin ma kaua aega kindralstaabis teeninud. Seal oli mul mõimalik pillu heita meie sõjaettevalmistustesse ja jõudude wahetõõadesse.

Kindralstaabist paigutati mind ümber Düsselborffi 39. füsiliiride polgu komanderiks.

Fronditeenistus on elaw tõõ. Läbitäimine ja koostõõtamine inimestega ja inimeste kasuks, les minu hoole alla olid usaldatud, õhwitseride, alamõhwitseride ja solbatiite wäljaharimine, nooremehed sõjameheline kaswatamine mehels, huwitafid mind nüüd isearanis, pärast kauast kabinetitõõõ. Kolmteistkümmend aastat olin

ma fronditeenistusest eemal olnud. Nüüd oli nekrutite ülewaatamine minu esimene amet polgus. Seba kõrget wastutust, mis minu kui polgukomanderi peal lasus, tundsin ma juba enam, et ma tulewast sõda suurte samuudega nägin kiginawat. Mitmes kones juhtisin ma oma ohwitseride tähelepanekut aja ülisuure tõsiduse peale. Sõjawäes nägin ma Saksamaa tulewiku ja julgeoleku alust, kuid ta sihemise rahu hoidjat. Et sõjawäge ta selles sihis tuleb tarwitada, selle kohta ei olnud — äärmisumalale — 1913. aastal ta kõige wähemaidki märksid olemas.

Distipliin, mille alla end niikasti ohwitser kui ta lihtsõdur pidi paenutama, oli minule selleks nurgakiviks, mille peale üksi sõjawäe sõjaline wäljeharimine wõis rajatud olla. Distipliini wõis ta ainult pikema teenistusaajaga omandada. Ainult mis distipliinis kinnitatud sõduri lihasse ja weresse on läinud, peab aastaid wastu ja saab ta siis weel wõitluse demoraliseerivatest muljetest ja pika sõja sügawatest hingelistest mõjudest üle. Meie tubli rahuaegne wäljeharimine pidi ära tasuma meie armulise puudujäägi, millega meie igas tulewases sõjas rehkendama pidime. Distipliini läbi kinnitatud sõjawäes tahtsin ma isetegewaid ja wastutusjulgeid soldatise laswatada. Distipliin ei pea iseloomu mitte surmama, waid juba karastama. Ta peab wõimaldama kõikide ühetaolisi töötamist ainult ühe eesmärgi kättesaamiseks, iga-sugust mõtlemist enese ifiku peale jättes. Ja see üks eesmärk on wõit. Mis mehelt lahingus nõutakse, ei saa sõnadega wälja ütelda. Ülestõusmine tornijooftus waenulises tules on suur tegu. Kuid see ei ole kangelik weel kõige rassem asi. Misugust wastutusjulgust, kui suurt otsustamiswõimet on selleks tarwis, et ennaft ja teifi surma wita — ehk saata! Need on wäga raskest teod, mille üle keegi otsustada ei wõi, kes neid ise läbi ei ole teinud.

Lihtsoldati eest hoolitsemise ja alamohwitseride edendamise kõrwal — ta nende pärastise elutuse jaoks — oli ohwitseride korpuse ebasiharimine ja noore ohwitseri laswatamine minule isearanis tähtsaks ülesandeks. Rahuaegne ohwitseride korpuse jääb paigole, kuna ohwitserid wabastatute seifusest, alamohwitserid ja soldatid wahelduvad. Rahuaegne ohwitseride korpuse on niimoodi sõjawäe waimu kandja, ta peab selle suuri tegusid ja isamaa ajalugu tundma, nagu juba kõik mehed juhtiwatel kohtadel waldama peawad. Wõidagi ei saa ilma raske lahjuta ajaloolisest kontaktist wälja kiskuda. Ohwitser, toetatud alamohwitseridest, saab tõsisel tunnil riiklise korra hoidjaks, juba ei peaks keegi ära unustama. Selles põhjendab peaaegjalikult ohwitseride korpuse eralbus ja ohwitseri eemalolek poliitilisest elust.

Minu püüdsin oma ohwitserid moodsa sõja oluga tutvustada. Minu püüdsid nendes kwenbada isetadwust nende raskest ülesannete täitmiseks, iseteadwust, mis neil selleks tarwis läheb, mis aga mitte upsalust ei tohi muutuda.

Aprillis 1914 tulin ma Strasburki, kus siis kindral v. Deimlingi all elaw sõjawäeline elu walitses. Briigaadi ülema amet oli koguni teine kui polgu komanderi oma Düsfeldoris. Puudus otsekohene kooselamine sõjawäega ja ohwitseride korpusega. Minu tööalats oli ainult wäljeharimine.

Austria-Ungria märgutiri Serbiale juuli lõpul kohutas ta mind Strasburis. Kellegile ei wõinud selle tõsidus warjatult jääda. Warsti oli kindel, et sõda tulemata ei jää. Diplomatia seadis Saksia sõjawäe lõpmata raskest ülesande ette. Suure põnewusega

waatafin ma Berliini poole ja tundsin nüüd, et ma kõigist suurtest sündmustest eemal seisin.

1. augustil kuulutati mobilisatsioon wälja. Minu naine sõitis kohe Berliini, sest kõik ohwitseride ja ametnikkude perekonnad pidid Strasburist lahkuma. Kõigi nelja sõja-aasta jooksul ei olnud meil wõimalik oma kodu siise seada. Minu wõisin oma naist ainult wäga harwa ja ta siis ainult filmapilgust näha. Minu perekonnal oli raske sel kohtawal ajal, sest mina olin alaliselt teenistuses.

Minu sõitis 2. augustil wäga hommitul oma hobustega Kölni laudu Nacheni, stuhu õhtul jõudsin. Minu olin 2. armee ülemkortermeistris määratud. Selle armee ülemjuhatajaks oli kindral v. Bülow, staabiülema kindral v. Lauenstein.

Minu läksin kõigepealt kindral v. Emmichi juure, kellele ülesandeks oli tehtud mõningate rutuliselt mobiliseeritud jalawäe briigaadidega Liitlõu kindlust wõtama ära wõtta, et sellega sõjawäele teed Belgiasse awada. (Järgneb.)

Jegateated.

Saksa sõjawäe suurus Baltimaal.

Churchill ütles Inglise alamkojas, et Balti riikides arwatawasti üle 35.000 Saksa sõduri on. Nendest on 15.000 nähtawasti nõus Saksamaale tagasi minema, kuna 20.000 Wene Bermonditi wägede programmiga on ühinenud.

Rahwawäelaste ja nende perekondade pensiooni seadus

on Asutawa Kogu töökaitsekomisjonis kelmandal luge-misel wastu wõetud. Pensiooni saawad kõik rahwawäelased, kui nad on wigastatud ehk haigeks jäänud tingimistel, mis olenewad teenistusest sõjawäes ja samadel põhjustel langenud ehk surnud rahwawäelaste perekonnad.

Suwalitid, kes 100% töödimeet kaotanud, saawad täieliku pensiooni. Kes aga alaliselt kõrwalist abi tarwitawad, weel 25% lisapensiooni. Perekonnad saawad pensiooni: kui on perekonna liikmeid 1 — 1/2 täismäärast, 2 — 2/3 ja 3 ehk enam — 3/4 pensiooni täismäärast.

Pensiooni saamiseks tuleb pöörata wastawa nõudmisega maal wallawalisuse, linnas — linnawalitsuse hooletande osakonna poolt. Pensiooni määratakse perekondadele toija surmapäewast peale, kuna inwalididele sellest päewast, mil tema riikline ülewõlpidamine lõppes.

Perekonnaliikmeteks loetakse peale rahwawäelase naise ja laste tema ülenewad sugulased ja kõik need, juba rahwawäelane enne sõjawäkke wõtmist wõi astumist tegelikult toitis. Rahwawäelase naine, lapsed alla 16 aasta ja wanemad perekonna liikmed üle 60 aasta, saawad pensiooni igal tingimisel, kuna teised ainult töödimeetuse korral. Pensiooni täismääraks on tasu, mis rahwawäelane wäeteenistuses olles sai. Tasu hulka arwatakse ka tema ülespidamine.

Pensiooni määrawad maakonna- ja linnawalitsused ära oma lähemal koosolekul, kus seletusi wõib ka pensiooni nõudja anda. Wimmose otsuste peale wõib töö- ja hooletandeministeeriumis 2 nädala jooksul kaebust tõsta. Pensiooni maksmine lõpetatakse pensionääri surmaga ja weel siis, kui pensionäär maksulisele riigi kohale astub, wäljamaa alamaks läheb, üle lubatud aja wäljamaal wiibib ehk kohtu poolt seatud süütegude

est karistatud on eht selle eest uurimise all kinni istub ja kui pensionäri hissetuleku maks üle teatud normi ulatab.

Roltskafi wäed taganemad.

Neuterile teatatakse Omskist 30. okt.: Robanilised walitjuseasutused lahkuwad Omskist; Roltskafi wäed taganemad termel wäerinnal.

Soome tingimised Peterburi sõjakäiguts.

Pariisi leht „Le Temps“ kirjutab „Sw. Kosjii“ teatel: Soome tingimised Judenitshile abiandmise korral on väga raske. Soome walitjus ei ole nõus ainult Soome iseseiswuse tunnistamisega ja 4 miljoni naelsterlingi suuruse rahalise abiga, waid tema nõuab Wenemaalt weel Petshenega ja Korjola tuni Murmanni raudteeni.

Ühisriigid ei wõta Peterburi blokeerimisest osa.

Neuterile teatatakse Washingtonist: Riigisekretäri abi Philips teatas omast kirjas senati sõjakomitee liikmele Wardsworthile, et Ühisriigid Peterburi blokeerimisest osa ei wõta. Kirjas seletatakse, walitjus sellepärast laewadele sõidulubasid Peterburi ei annud, et enamalased kõiki wõimalusi tarwitawad kihutuslöö tegemiseks Ühisriikides, mille eesmärgiks on praeguse walitjusekorra wõitwaidne kukutamine.

Sõdurite sport

Sporbi seltsi „Kalewi“ korraldusel peetakse 30. novembril s. a. kell 12 päewal Linnu teenijate seltsi

ruumides, Mundi tänaval nr. 3, Üleriikline sporbi kongress ära, järgmise päewatorraga:

- 1) Kongressi awamine ja juhatusse waltmine;
- 2) Eesti sporbi liikumine ja selle tagajärgede laewade;
- 3) Scoutide liikumine ja selle arendamine;
- 4) Sporbi liidu küsimus;
- 5) Antwerpeni Olympia mängudest osawõtmine;
- 6) Eesti sporbi seadused ja nende maksuapaned;
- 7) Eesti sporbidüür wäljaspool Eestit;
- 8) Sporbi ajakirja wäljaandmine;
- 9) Sporbi wäljad ja aparaadid;
- 10) Sporbi kooli asutamine;
- 11) Kodumaa tundma õppimine sporbina;
- 12) Sporbi päewa kindlaks määramine.
- 13) Kongressi päewaforda wõetud küsimused.

* Kirjawastused. *

R. R. Tartus. — Teie artiklit ei saa tarwitada.

G. T. Wiljandis. — Sõjawäelaste aufraadide ja ametimärkide joonistusi wõite Warustuswalitjusest saada.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi polkownik **Rint**.
Wäljaandja: Wägede Ülemjuhataja **Kaak**.

„Sõdur“ nr. 1 ja 29

wahetatakse uute wastu ümber.

„Sõduri“ talitus.

Tellimise wastuwõtjaid

palume tellimise raha ära saata.

„Sõduri“ talitus.

Ilmus trükist:

SETUKESTE ELUKOHAD JA ARW.

Äratrük Dr. Hurti Setukeste laulude sissejuhatusel. Lisaks kolmewärwiline Setumaa kaart mõõduga 1:230000.

Hind 3 marka.

Saada Sõjawäe trükikoja kantseleist, Tallinnas Rütli tänaval nr. 13.

Sõjawäe Topograafia Osakonna wäljaandel

ilmus trükist eestikeelse

10-werstalise kaardi leht № 3

Hind 4 marka.

(L ä t i m a a)

Hind 4 marka.

Saada raamatukauplustest ja Sõjawäe Topograafia Osakonnast, Tallinnas, Lai tänav nr. 39 (teiselt korral).